प्राप्तः सत्यञ्च ते ज्ञात्वा प्रीतिर्मे परमा त्वयि । विजितश्च त्वया मृत्युर्य्योऽयं त्वामनुगच्छति ।
रन्ध्रान्विषी तव सदा त्वया धृत्या वशीकृतः । न चास्ति शक्तिस्त्रैलोक्ये कस्यचित्पुरुषोत्तम ।
पतिव्रतामिमां साध्वीं तवोद्वीक्षितुमप्युत । रक्षिता त्वद्गुणैरेषा पतिव्रतगुणैस्तया । १६५
अधृष्या यदियं ब्रूयात्तथा तन्नान्यथा भवेत् । एषा हि तपसा स्वेन संयुक्ता ब्रह्मवादिनी ।
पावनार्थञ्च लोकस्य सरिच्छ्रेष्ठा भविष्यति । अनेन चैव देहेन लोकांस्त्वमिह पत्स्यसे ।
अर्द्धेनैघवती नाम त्वामर्द्धेनानुयास्यति । शरीरेण महाभागा योगो ह्यस्या वशे स्थितः ।
अनया सह लोकांश्च गन्तासि तपसार्जितान् । यत्र नावृत्तिमभ्येति शाश्वतांस्तान् सनातनात् ।
अनेन चैव देहेन लोकांस्त्वमभिपत्स्यसे । निर्जितश्च त्वया मृत्युरैश्वर्य्यञ्च तवोत्तमं । १७०
पञ्चभूतान्यतिक्रान्तः स्ववीर्य्याच्च मनोजवः । गृहस्थधर्म्मेणानेन कामक्रोधौ च ते जितौ ।
स्नेहो रागश्च तन्द्री च मोहोद्रेकश्च केवलः । तव शुश्रूषया राजन् राजपुत्र्या विनिर्जिताः ।
॥ भीष्म उवाच ॥ शुक्लानान्तु सहस्रेण वाजिनां रथमुत्तमं । युक्तं प्रगृह्य भगवान् वासवोऽप्याजगाम तं ।
मृत्युरात्मा च लोकाश्च जिता भूतानि पञ्च च । बुद्धिः कालो मनो व्योम कामक्रोधौ तथैव च ।
तस्माद्गृहाश्रमस्थस्य नान्यद्दैवतमस्ति वै । ऋते ऽतिथिं नरव्याघ्र मनसैतद्विचारय । १७५
अतिथिः पूजितो यद्धि ध्यायते मनसा शुभं । न तत्क्रतुशतेनापि तुल्यमाहुर्म्मनीषिणः ।
पात्रं त्वतिथिमासाद्य शीलाढ्यं यो न पूजयेत् । स दत्त्वा दुष्कृतं तस्मै पुण्यमादाय गच्छति ।
एतत्ते कथितं पुत्र मयाख्यानमनुत्तमं । यथाहि विजितो मृत्युर्गृहस्थेन पुराभवत् ।
धन्यं यशस्यमायुष्यमिदमाख्यानमुत्तमं । बुभूषताभिमन्तव्यं सर्व्वदुश्चरितापहं ।
इदं यः कथयेद्विद्वानहन्यहनि भारत । सुदर्शनस्य चरितं पुण्यांल्लोकानवाप्नुयात् । १८०
इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्व्वणि आनुशासनिके पर्व्वणि सुदर्शनोपाख्याने द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ ब्राह्मण्यं यदि दुष्प्राप्यं त्रिभिर्व्वर्णैर्नराधिप । कथं प्राप्तं महाराज क्षत्रियेण महात्मना ।
विश्वामित्रेण धर्म्मात्मन् ब्राह्मणत्वं नरर्षभ । श्रोतुमिच्छामि तत्त्वेन तन्मे ब्रूहि पितामह ।
तेन ह्यमितवीर्य्येण वशिष्ठस्य महात्मनः । हतं पुत्रशतं सद्यस्तपसापि पितामह ।
यातुधानाश्च बहवो राक्षसास्तिग्मतेजसः । मन्युनाविष्टदेहेन सृष्टाः कालान्तकोपमाः ।
महान् कुशिकवंशश्च ब्रह्मर्षिशतसङ्कुलः । स्थापितो नरलोकेऽस्मिन्विद्वान् ब्राह्मणसंस्तुतः । १८५
ऋचीकस्यात्मजश्चैव शुनःशेफो महातपाः । विमोक्षितो महासत्रात्पशुतामप्युपागतः ।
हरिश्चन्द्रः क्रतौ देवांस्तोषयित्वात्मतेजसा । पुत्रतामनुसम्प्राप्तो विश्वामित्रस्य धीमतः ।
नाभिवादयते ज्येष्ठं देवरातं नराधिप । पुत्राः पञ्चाशदेवापि शप्ताः श्वपचतां गताः ।
त्रिशङ्कुर्ब्बन्धुभिर्मुक्त ऐक्ष्वाकुः प्रीतिपूर्व्वकं । अवाक् शिरा दिवं नीतो दक्षिणामाश्रितो दिशं ।
विश्वामित्रस्य विपुला नदी देवर्षिसेविता । कौशिकी च शिवा पुण्या ब्रह्मर्षिसुरसेविता । १९०
ततो विघ्नकरी चैव पञ्चचूडा सुसम्मता । रम्भा नामाप्सराः शापाद्यस्य शैलत्वमागता ।